

Demnitatea învățaturii, temă actuală și de perspectivă a creației literar-artistice

Problematika învățaturii se impune ca o temă esențială a creației literar-artistice, a dramaturgiei actuale.

Se pare că, în preajma acestui final de secol, de care ne mai despart doar 13 ani, omenirea produce aproximativ 20 de milioane de tipuri de obiecte.

Calculatoarele ne spun și că, dintre acestea, un procent a apărut de la inventarea roții pînă la începutul acestui secol, iar „restul” de nouăzeci și nouă de procente în secolul nostru.

Pe toate le fac oamenii care știu să le facă.

Și cine știe ce surprize ne rezervă viitorul — căci astăzi, mai mult decît oricînd, destinul omului se află în laboratoarele revoluției tehnico-științifice. Destinul omului, dar și acela al fiecărui popor.

Cînd partidul nostru, conducătorul partidului și al poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne îndeamnă mereu și mereu să învățăm, problematica inclusă în acest îndemn se vădește extraordinar de complexă, iar dimensiunile ei, imposibil de subestimat.

Statul socialist acordă în fiecare an fonduri mari pentru învățămîntul de toate gradele. Zeci de mii de profesori și învățători nu-și preocupesc eforturile ca să asigure pregătirea de specialitate și, simultan, multilaterală a milioane de copii și tineri, care, la rîndul lor, se străduiesc, an de an, să-și lărgească orizontul cunoașterii, să aprofundeze materiile de studiu.

După cum se știe însă, astăzi învățămîntul pentru copii și tineret este doar o etapă.

Dacă, acum un secol, un muncitor care își însușise o meserie sau un specialist care obținuse o diplomă puteau să se considere pregătiți, sau aproape pregătiți, pentru întreaga perioadă a vieții consacrată muncii, astăzi, afirmă specialiștii în problemă, un inginer care, prin absurd, nu ar mai deschide o carte de specialitate timp de șapte ani după examenul de stat s-ar trezi practic descalificat, ca și cum n-ar fi urmat nici un an de învățămînt superior. Ceea ce înseamnă că, pe parcursul a circa treizeci și cinci de ani de viață consacrată muncii, fiecare absolvent al unei forme de învățămînt superior este obligat să „urmeze”, paralel cu munca propriu-zisă, încă cinci „facultăți”. Este obligat să o facă nu în virtutea vreunor dispoziții, ci pentru că acestea sînt exigențele obiective, actuale și de perspectivă ale dezvoltării tehnicii și științei, și nici un om care-și cunoaște interesul și îndatoririle nu se poate sustrage acestei obligații. Iar viteza de „uzare” a informațiilor are tendința de creștere.

Nu e ușor ca, paralel cu munca în producție, omul să continue să învețe. Nu e ușor, în primul rînd, pentru că aceasta presupune un efort suplimentar. Și apoi, nu e ușor în plan psihologic. Copilul și tînărul, de regulă, trăiesc în mediul școlar în modul cel mai firesc, propriu vîrstei lor. Dar nu puțini sînt adulții care consideră că au învățat destul cît timp au fost în școală, că școala le-a oferit tot ce le trebuie pentru muncă și viață. Este o eroare cu grele consecințe. În plan individual, adultul pierde contactul cu propria sa tinerete, cînd era încă dornic de învățatură. În plan social, omul promovât într-un post pentru care are o diplomă dar pentru care nu se mai pregătește își atinge foarte repede ceea ce se numește astăzi „nivelul de incompetență”, cu urmările deloc fericite ale acestui fenomen pentru sectorul de activitate de care răspunde. Se înțelege, așadar, de ce partidul și statul au preconizat și preconizează o tot mai amplă și mai temeinic organizată acțiune, atotcuprinzătoare, de reciclare, de perfecționare permanentă a pregătirii profesionale. După cum, se înțelege de ce

pregătirea intelectuală superioară este și se cuvine să fie stimulată, în funcție, așa cum se arată în documentele de partid, și de importanța socială a muncii fiecăruia.

Nici democrația nu poate fi deplină fără învățatură. Se știe că un analfabet este în afara politicii. Dar astăzi cind, de pildă, specialiștii afirmă că teoria relativității poate fi înțeleasă doar de o mină de oameni, analfabetismul a căpătat alte semnificații. Poți să știi carte, cum se spune, dar, în raport cu exigențele științei actuale și ale aceleia de mâine, să rămii „analfabet”. Practica democrației este de neconceput fără știință. Teorii moderne afirmă că viitorul va aparține sau unci elite de tehnocrați, alternativă inacceptabilă pentru socialism și comunism, sau maselor, cu condiția ca acestea însele să dețină nivelul de pregătire al specialiștilor, ceea ce corespunde însăși perspectivei comuniste, societății fără clase.

De asemenea, nu întimplător, de pildă, partidul, secretarul său general situează în prim planul activității economice problematica exportului. Dincolo de implicațiile economice se află aici un gând mai adinc, cu bătaie mult mai lungă, dacă se poate spune așa, și anume preocuparea pentru însuși viitorul poporului român, pentru capacitatea sa de a înfrunța competiția economică mondială. Posibilitatea de a deține și în continuare rolul pe care-l are în prezent poporul român în Europa și în lume, în cadrul politicii de co-existență pașnică, pe măsura demnității sale naționale, este condiționată în mare măsură de competitivitatea pe piața externă a producției naționale, de orientarea acesteia spre tehnologiile de virf. O producție națională competitivă la cel mai înalt nivel înseamnă că națiunea însăși este competitivă, că nu e condamnată la stagnare, la rămânere în urmă.

Izvorul competitivității este, nu e nevoie de argumente suplimentare, iarăși și iarăși învățătura.

De fapt, însăși puterea de creație a unui popor rezultă din puterea lui de a învăța, cu tenacitate și modestie. Între creație și învățatură relația este atât de strinsă încît se poate spune că, pină la un punct, ambii termeni se confundă.

Așadar, oricît de aproape sau, mai ales, oricît de departe ne-am îndrepta privirile, gîndindu-ne la locul și rolul poporului nostru în lumea contemporană și în viitor, problematica învățaturii ni se impune ca una de maximă semnificație.

*

Sînt oare, toate aceste teme, preocupări posibil de luat în considerație de către literatură, de către dramaturgie? Nu cumva scriitorii, artiștii s-ar izbi de dificultăți de netrecut, dintre care una cel puțin ar fi aceea că par a fi (sau chiar și sînt?) aride, neinteresante, plictisitoare, neprielnice artei?

Dramatismul implicat în problematica învățaturii este de domeniul evidenței. Munca, învățătura, participarea la gestiune și la conducere sînt dimensiuni esențiale ale contemporaneității socialiste, indisolubil interconexate. Dacă înțelegem munca drept teren al afirmării patriotismului și spiritului revoluționar prin fapte, prin lucrul bine făcut, al raporturilor între nou și vechi, între valoare și nonvaloare, între competență și incompetență, sursa acestei relații rezidă și în atitudinea fiecărui om, din copilărie și tinerete, pe tot parcursul vieții active, față de învățatură. Astfel că nu întimplător, ca și problema păcii sau aceea a protejării mediului natural, necesitatea învățaturii a căpătat în întreaga lume un caracter acut.

Specialiștii în neurologie susțin că omul utilizează doar zece procente din masa creierului în cursul activității sale intelectuale. Nu e chiar de domeniul utopiei o viitoare revoluție biologică, printre ale cărei obiective s-ar afla și extinderea „masei utile” a creierului, trezirea la activitate a cel puțin o parte din celelalte nouăzeci de procente despre care se spune că „dorm”.

Dar nici o revoluție tehnico-științifică sau biologică nu va aduce omul mai aproape de propria sa esență umană dacă nu ar fi însoțită de o revoluție psihologică și morală. Iar atitudinea față de învățatură este, în ultimă instanță, o problemă morală.

Știința dublată de conștiință exprimă realitatea însăși a omului nou, caracteristic epocii contemporane și viitorului comunist.

Cultura este o imensă carte de învățatură ale cărei pagini de început de-abia putem bănui cine le-a scris și ce conțin și al cărei final nu va fi scris niciodată, de nici o generație. Ea va fi scrisă și citită mereu, cît va dura omenirea.

Theodor MĂNESCU